

Summary

Popovska I. P. Legal principles of the development programs of economic activity in Ukraine. — Article.

There are analyzed the legal principles of the development programs of economic activity, which express the essence of program regulation and determine its effectiveness. There are characterized such principles as: feasibility, scientific content, balance or coordination of private and public interests, efficiency, availability of financial resources, and organic integrity of the programs. Ways of improving of the legal framework regulating the economic activity in Ukraine are determined.

Keywords: legal principles, working out of the program, development of economic activity, program regulation, efficiency of execution.

УДК 347.773

О. В. Басай

НАБУТТЯ ПРАВ НА ПРОМИСЛОВИЙ ЗРАЗОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ СПІЛЬНОТИ

Постановка проблеми. Визначаючи права інтелектуальної власності, кожна юридична система ставила перед собою питання створення закону, який був би здатний регулювати відносини щодо цих нематеріальних об'єктів, що не знають кордонів і можуть бути використані в різних місцях, причому одночасно [1, с. 12.].

Право ЄС не замінило національне право інтелектуальної власності країн-членів. Проте введення єдиної системи охорони деяких об'єктів (товарних знаків, промислових зразків) і плани про введення такої охорони відносно інших об'єктів (винаходів і корисних моделей) свідчать про те, що коли-небудь територіальний характер прав інтелектуальної власності в єдиній Європі може бути повністю подоланий [2].

Одним із основних напрямів зовнішньої політики нашої держави є її інтеграція як повноправного члена у світове і європейське економічне й культурне співтовариство. Важливою складовою цього процесу в Україні є створення максимально сприятливих правових, організаційних та економічних умов для юридичних і фізичних осіб щодо набуття, здійснення і захисту прав інтелектуальної власності. Насамперед це стосується удосконалення національного законодавства в сфері інтелектуальної власності. Зміни до чинного законодавства у сфері інтелектуальної власності мають бути спрямовані, в тому числі, й на адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС [3].

Стан дослідження. Окремі аспекти права інтелектуальної власності ЄС досліджували Г. Андросчук, Т. Демченко, В. Дроб'язко, Р. Дроб'язко, Р. Еннан, В. Жаров, І. Кожарська, О. Коцюба, О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов, В. Муравйов та ін. Питання охорони промислових зразків у ЄС також висвітлено у працях: А. Пахаренко-Андерсон, В. Скордамал'ї, О. Чомахашвілі та ін.

Метою статті є визначення умов та порядку реєстрації прав на промисловий зразок ЄС, визначення переваг правової охорони промислових зразків Спільноти.

Основні положення. Умови охорони промислових зразків Спільноти визначено у Директиві 98/71/ЄС про правову охорону промислових зразків, ухваленій 13 жовтня 1998 р. Європейським парламентом і Радою ЄС [4], а Регламенті Ради ЄС N 6/2002 про промислові зразки Спільноти, ухваленому 12 грудня 2001 р. [5] Регламент, будучи актом уніфікації, визначає своєю метою запровадження єдиного правового інструменту охорони промислових зразків в ЄС, який діє на всій території ЄС і надає рівну охорону всім правовласникам в рамках Співтовариства. Таким чином, йдеться вже не тільки про зближення національного законодавства країн — членів ЄС у сфері правової охорони промислових зразків, а про європеїзацію права промислових зразків, про створення єдиних для всього ЄС інструментів правової охорони, одноманітно діючих і вживаних на всій території інтеграційного утворення.

Разом з Директивою про правову охорону промислових зразків 1998 р. і Регламентом про промислові зразки Співтовариства 2001 р. важливе місце в системі джерел гармонізації і уніфікації права промислових зразків в ЄС займають Регламент Комісії ЄС від 21 жовтня 2002 р. N 2245/2002, який встановлює умови застосування Регламенту про промислові зразки ЄС 2001 р., а також Регламент Комісії ЄС від 16 грудня 2002 р. N 2246/2002, що стосується мит, які підлягають сплаті у Відомство по гармонізації внутрішнього ринку за реєстрацію промислових зразків ЄС [6].

Промисловий зразок Спільноти підлягає охороні за умови відповідності двом критеріям охороноздатності:

1) Має бути новим. Промисловий зразок вважається новим, якщо немає тождяного промислового зразка, який було оприлюднено:

– що стосується незареєстрованого промислового зразка Спільноти — до дати, коли промисловий зразок, щодо якого вимагається охорона, вперше було оприлюднено;

– що стосується зареєстрованого промислового зразка Спільноти — до дати подання заявки про реєстрацію промислового зразка, для якого вимагається охорона.

Промисловий зразок, застосований або втілений у виробі, що є компонентом складного виробу, вважається новим та таким, що має індивідуальний характер:

якщо компонент, після його включення до складного виробу, залишається видимим в процесі звичайного використання останнього;

та якщо такі видимі характеристики самі по собі відповідають вимогам новизни та індивідуального характеру. Під «звичайним використанням» слід розуміти використання кінцевим користувачем, що не включає технічне та сервісне обслуговування або ремонт.

2) Мати індивідуальний характер. Вважається, що промисловий зразок має індивідуальний характер, якщо загальне враження, яке він справляє на інформованого користувача, відрізняється від загального враження, яке справляється на такого користувача будь-яким іншим промисловим зразком, що був оприлюднений.

Згідно зі статтею 14 Регламенту Ради ЄС № 6/2002 від 12.12.2001 р. про промислові зразки Спільноти право на промисловий зразок ЄС надається автору зразка або його правонаступникові. Якщо промисловий зразок був розроблений спільно двома або кількома особами, право на промисловий зразок ЄС надається їм спільно. Проте якщо промисловий зразок розробляється службовцем під час виконання своїх службових обов'язків або на виконання вказівок, виданих його роботодавцем, право на промисловий зразок ЄС надається роботодавцеві, якщо інше не передбачене угодою або не визначене відповідно до національного законодавства.

Представництво фізичних або юридичних осіб у процедурах у Бюро, згідно з Регламентом, може здійснюватися лише:

будь-яким адвокатом, який був допущений до професійної діяльності в одній з держав-членів та має своє місце ведення діяльності у межах Спільноти, якщо він уповноважений в межах зазначеної країни виступати представником у справах індустріальної власності;

будь-якими професійними представниками, чії імена занесені до списку професійних представників;

особами, чії імена були занесені до спеціального списку професійних представників у питаннях промислового зразка.

Будь-яка фізична особа може бути внесена до спеціального списку професійних представників у справах промислового зразка, якщо вона відповідає таким умовам:

вона має бути громадянином однієї з країн-членів;

вона повинна мати своє місце ведення діяльності або зайнятості у Спільноті;

вона має бути уповноважена представляти фізичні або юридичні особи у справах промислового зразка у відомстві з питань промислової власності держави-члена або у Бюро з промислового зразка Бенілюксу, якщо у тій країні повноваження представництва у справах промислового зразка не обумовлюється спеціальними професійними кваліфікаціями, особи, які претендують на занесення до списку, повинні мати досвід ведення справ промислового зразка у відомстві з питань промислової власності зазначеної країни принаймні протягом п'яти років. Проте звільняються від умови наявності досвіду ведення такої діяльності особи, придатність яких для представництва фізичних або юридичних осіб у справах промислового зразка у відомстві з питань промислової власності однієї з держав-членів офіційно визнана відповідно до регламентів, установлених такою країною.

Реєстрація промислового зразка ЄС здійснюється на основі однієї заявки, оформленої однією мовою (іспанською, німецькою, англійською, французькою або італійською), оплаченої єдиним митом, і здійснюється у строк від 4 днів до 1,5 місяців (час на реєстрацію залежить від питань, які можуть виникнути у процесі реєстрації) [7].

Заявка на реєстрацію промислових зразків ЄС подається у Бюро з гармонізації на внутрішньому ринку (товарні знаки і промислові зразки), Аліканте, Іспанія. Також заявка на реєстрацію промислових зразків може подаватись до центрального відомства з питань промислової власності держави-члена або

у країнах Бенілюксу — до Бюро промислового зразка Бенілюксу. Після того, як Бюро отримало заявку, яка була передана відомством з питань промислової власності держави-члена або Бюро промислового зразка Бенілюксу, воно інформує заявника відповідним чином, повідомляючи Бюро дату її отримання. Якщо заявка подається до відомства з питань промислової власності держави-члена або до Бюро промислового зразка Бенілюксу, ці установи вживають усіх заходів для передачі заявки до Бюро протягом двох тижнів після її подання. Вони можуть стягувати з заявника збір, який не перевищує адміністративних витрат на отримання та передачу заявки.

Щодо заявки проводиться формальна експертиза, під час якої встановлюється, чи дотримані формальні вимоги, а також чи належить заявлене рішення до промислових зразків. Крім того, перевіряється, чи не суперечить даний промисловий зразок громадському порядку та принципам моралі. Експертиза по суті не проводиться. У разі якщо результати експертизи позитивні, промисловий зразок реєструється, а відомості про нього публікуються в електронному Офіційному бюлетені Бюро з гармонізації на внутрішньому ринку, який видається кожного робочого дня.

Реєстрація промислового зразка ЄС чинна протягом 5 років з дати подання заявки і згодом може бути продовжена (поновлена) чотири рази, щоразу на п'ять років. Таким чином, загальний термін дії реєстрації може сягати 25 років. Слід зазначити, що з метою забезпечення інтересів власників прав на промислові зразки, відповідно до процедури ЄС передбачена можливість застосування до зареєстрованого промислового зразка режиму «секретності», який передбачає нерозголошення відомостей протягом певного періоду часу після його реєстрації.

Відповідно до ст. 50 Регламенту про промислові зразки Спільноти [5] заявник на реєстрацію промислового зразка Спільноти може просити, щоб опублікування зареєстрованого промислового зразка Спільноти було відстрочене на період 30 місяців від дати подання заявки або, якщо вимагається пріоритет, від дати визнання пріоритету. Після подання такого прохання промисловий зразок, що подається на реєстрацію, реєструється, але ні представлення промислового зразка, ані будь-який документ, що стосується заявки, не розкриваються для публічного доступу. Бюро публікує у Бюлетені промислового зразка Спільноти зазначення про відстрочення опублікування зареєстрованого промислового зразка Спільноти. Таке зазначення супроводжується інформацією, що ідентифікує суб'єкта прав на зареєстрований промисловий зразок Спільноти датою подання заявки та будь-якими іншими подробицями, прописаними в регламенті про імплементацію.

Після закінчення періоду відстрочення або на будь-яку попередню дату, на прохання суб'єкта прав, Бюро розкриває для публічного доступу всі записи в реєстрі та справу, що стосується заявки, а також публікує зареєстрований промисловий зразок Спільноти в Бюлетені промислового зразка Спільноти.

Слід зазначити, що реєстрація промислових зразків Спільноти не є гарантією того, що таке рішення не буде оскаржене третіми особами, чиї права можуть порушуватись такою реєстрацією.

З метою захисту прав та інтересів третіх осіб передбачено можливість подання скарги та скасування реєстрації промислових зразків Спільноти. Будь-яка фізична або юридична особа, а також державний компетентний орган, уповноважений на таку дію, може подати до Бюро заяву про оголошення не-дійсним зареєстрованого промислового зразка Спільноти. Заява подається у письмовій формі з наведенням причин. Заява не вважається поданою, доки не буде сплачений збір за подання заяви про оголошення недійсності. Результати розгляду таких заяв, а також прийняті рішення розміщуються на офіційному сайті Бюро. Якщо звернутись до досвіду Європейського Союзу, то в підпункті «а» пункту 2 статті 11 Директиви ЄС щодо охорони прав на промислові зразки № 98/71 від 13.10.1998 визначено, що країни-учасниці ЄС можуть передбачити відмову у реєстрації промислового зразка або визнання такої реєстрації недійсною, якщо є факт використання у промисловому зразку розрізняльного знака, права на який у межах ЄС або у межах конкретної країни-члена належать особі, яка має право заперечувати проти використання такого знака [8]. Аналогічна норма міститься також і у підпункті «д» пункту 1 статті 25 Директиви ЄС про зразки дизайну в межах Європейської Спільноти № 6/2002 від 12.12.2001 р.

Законодавство ЄС передбачає певну охорону і для незареєстрованих промислових зразків. Така правова охорона діє протягом трьох років від дати, коли промисловий зразок уперше став загальновідомим у межах Співтовариства. Це було зроблено спеціально для тих промислових зразків, які користуються попитом дуже короткий проміжок часу, або використовуються у виробі, які швидко морально застарівають і, відповідно, їх комерційне життя досить коротке, а тому проведення будь-яких процедур реєстрації таких промислових зразків недоцільне. З цією метою промисловим зразкам, які стали загальновідомими на території ЄС, надається правова охорона без будь-яких процедур реєстрації одночасно на території всіх країн ЄС.

Промисловий зразок вважається загальновідомим у межах Співтовариства, якщо він був опублікований, виставлений, використаний у торгівлі або іншим способом оприлюднений таким чином, щоб це стало відомим у колах, які спеціалізуються на діяльності в секторі, про який ідеться, і діють у межах Співтовариства. Проте промисловий зразок не вважатиметься загальновідомим лише з тієї причини, що він був оприлюднений третій особі за явних чи неявних умов конфіденційності. Перше розкриття інформації повинно відбутись обов'язково на території ЄС. Отже, важливо пам'ятати, що якщо промисловий зразок був уперше продемонстрований на виставці в Україні (яка сьогодні не є членом ЄС), то без відповідної реєстрації він уже не буде захищатись на території ЄС [9].

Висновки. Таким чином, в ЄС діє дві системи охорони промислових зразків Спільноти: на підставі реєстрації промислового зразка Спільноти; охорона промислових зразків ЄС без реєстрації. Запровадження практики охорони промислових зразків Спільноти, з однієї сторони, не обмежило можливість реєстрації промислових зразків в окремих державах ЄС, з іншої сторони, суттєво спростила процедуру отримання охорони промислових зразків на території ЄС.

Надання можливості охорони промислових зразків без реєстрації дозволяє зацікавленим особам захищати права на належні їм промислові зразки, при цьому не витрачаючи зайві кошти на реєстрацію. Враховуючи, що система охорони промислових зразків без реєстрації в Україні відсутня, дослідження переваг та недоліків має важливе як теоретичне, так і практичне значення та дозволить визначити можливість та умови запровадження відповідного досвіду у національній практиці.

Література

1. Скордамалья В. Право інтелектуальної власності ЄС. Навчальний посібник. — Київ, 2005. — 151 с.
2. Леанович Е. Роль интеллектуальной собственности в процессе интеграции на примере Европейского Союза // Журнал международного права и международных отношений. — 2008. — № 3. Режим доступа: <http://evolutio.info/index.php?option>
3. Концепція розвитку державної системи правової охорони інтелектуальної власності на 2009–2014 роки : схвалено рішенням Колегії Державного департаменту інтелектуальної власності (Протокол від 11 березня 2009 р. № 11) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://sips.gov.ua/ua/plans_reports.html
4. Про правову охорону промислових зразків: Директива Європейського Парламенту та Ради ЄС № 98/71/ЄС від 13 жовтня 1998 [Електронний ресурс] — Режим доступу <http://www.wipo.int/clea>
5. Про промислові зразки Спільноти: Регламент Ради ЄС № 6/2002 від 12 грудня 2001 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.wipo.int/clea/>
6. Абдуллин А. И. Гармонизация и унификация правовой охраны промышленных образцов в Европейском Союзе / А. И. Абдуллин // Международное публичное и частное право. — М. 2006. — № 3. — С. 5–8.
7. Пахаренко-Андерсон А. Промисловий зразок Європейського Союзу/ А. Пахаренко-Андерсон // Інтелектуальна власність. — 2011. — № 1.
8. Кожарська І. Співвідношення правової охорони промислових зразків і знаків для товарів і послуг / І. Кожарська, М. Пейкрішвілі. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://patent.km.ua/ukr/articles/i23>
9. Чомахашвілі О. Ш. Адміністративно-правове регулювання охорони прав на промислові зразки в Україні / Дис. на здобуття наукового ступеня к. ю. н.: спец. 12.00.07 / Олена Шотаєвна Чомахашвілі. — Ірпінь, 2008. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://studrada.com.ua>

Анотація

Басай О. В. Набуття прав на промисловий зразок Європейської Спільноти. — Стаття.

У статті досліджено порядок реєстрації промислових зразків Спільноти. Охарактеризовано дві системи охорони промислових зразків Спільноти — на підставі реєстрації та без реєстрації. Визначено умови охороноздатності промислових зразків Спільноти.

Ключові слова: промисловий зразок, промисловий зразок Спільноти, охорона промислових зразків Спільноти, реєстрація промислових зразків Спільноти.

Аннотация

Басай А. В. Приобретение прав на промышленный образец Европейского Сообщества. — Статья.

В статье исследован порядок регистрации промышленных образцов Европейского Союза. Охарактеризованы две системы охраны промышленных образцов в ЕС — на основании регистрации и без регистрации. Определены условия охраноспособности промышленных образцов ЕС.

Ключевые слова: промышленный образец, промышленный образец ЕС, охрана промышленных образцов ЕС, регистрация промышленных образцов ЕС.

Annotation

Basay A. V. Procurement of rights on Community design. — The article.

The order of registration of Community design is explored in the article. Two systems of protection industrial designs are described in ES — on the basis of registration and without registration. The terms of protection industrial designs of ES are certain.

Keywords: industrial design, Community design, protection industrial designs of ES, registration of industrial design ES.

УДК 349.22

Ф. А. Цесарський

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УКЛАДЕННЯ ТРУДОВИХ ДОГОВОРІВ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОГО ТА ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Актуальність теми обумовлена тим, що трудовий договір має виключне теоретичне і практичне значення. Практичне значення трудового договору полягає в тому, що саме на його підставі виникають трудові відносини з особами, які працюють за наймом. Водночас, незважаючи на значну увагу фахівців до трудового права та інституту трудового договору, деякі питання теорії трудового договору, у тому числі і проблеми його укладення, до цього часу залишаються малодослідженими.

Формування ринку праці покликане сприяти раціональному використанню робочої сили, зростанню ролі трудового договору як основного регулятора застосування найманої праці. Укладаючи трудовий договір, його сторони — роботодавець і працівник як рівноправні учасники ринку праці — керуються вже не імперативними нормами держави, як це було в умовах планового ведення господарства, а своїми інтересами та цілями. Серед останніх домінує отримання прибутку: працівником — від реалізації своїх здібностей виконувати певну роботу, роботодавцем — від використання праці найманих працівників. Внаслідок названих причин ринкові відносини впливають на характер трудового договору. Маючи ознаки публічності, відображаючи волю і інтереси держави, сучасний трудовий договір у міру становлення ринкової економіки все більше набував риси, властиві договорам приватного права, в основі яких лежать добровільно прийняті на себе сторонами зобов'язання, обумовлені їх інтересами і вільним волевиявленням.

Протягом останніх років в Україні відбувалися суттєві реформи — приватизація в економіці, вступ до ринку, з'явилися нові недержавні форми власності і нові види роботодавців. В умовах економічної кризи ситуацію посилює і та обставина, що економічний спад спричинив появу на ринку праці великої кількості безробітних. Таким чином, виник новий тип трудових відносин — «неформальний». На жаль, недостатня увага і контроль з боку держави до цих